

NÛDEM DURAK

JOSEPH ANDRAS

NŪDEM DURAK
NA SVOJI ZEMLJI

Prevedla Jasmina Žgank

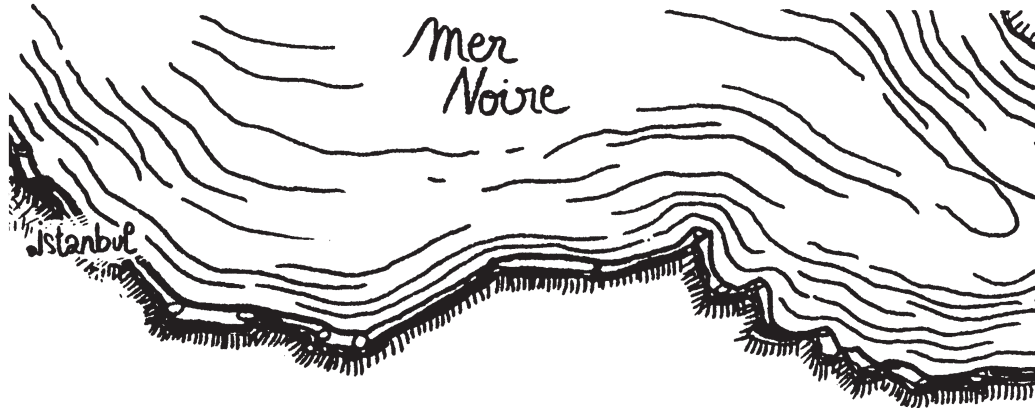
Ljubljana, 2025

SOPHIA

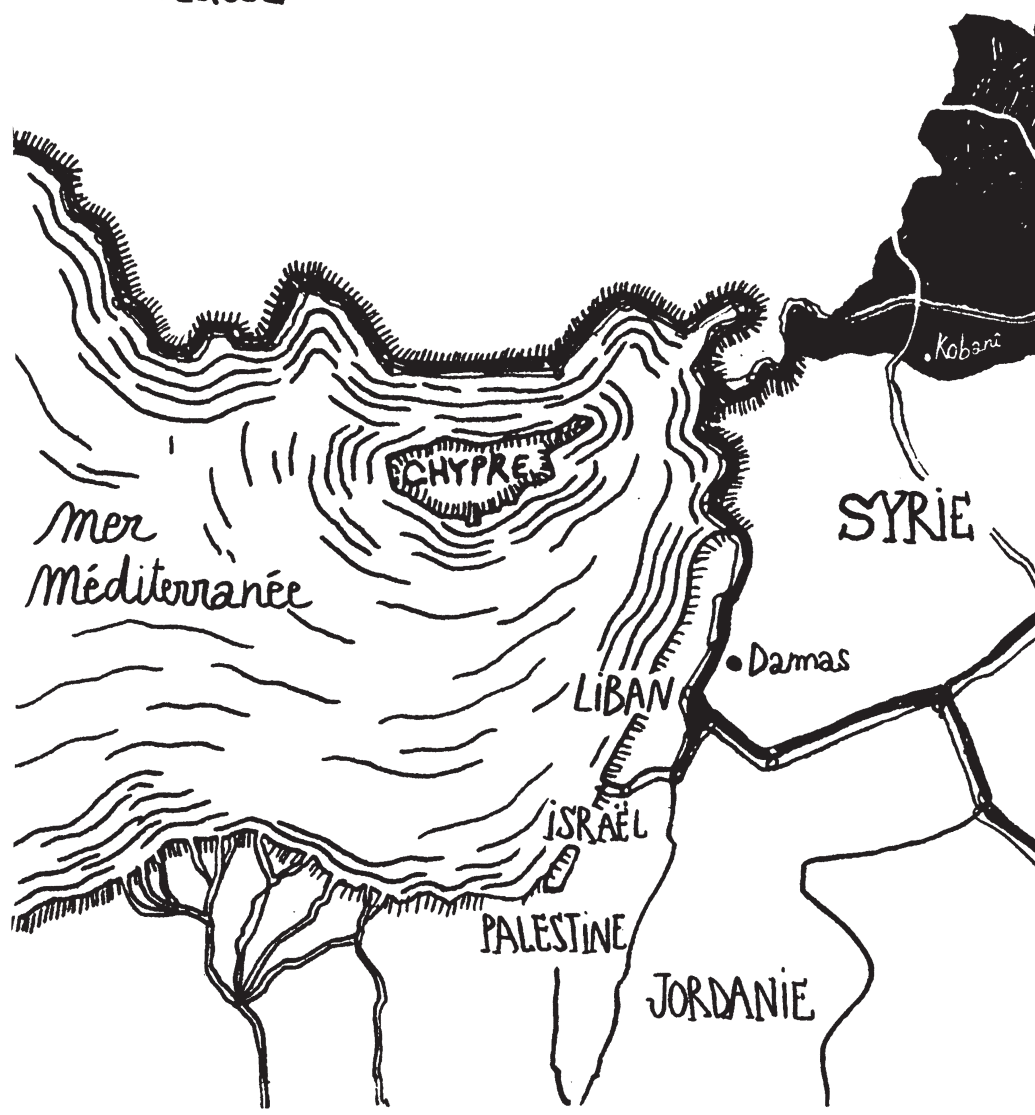
KAZALO

11	Kolonialna miselnost s svojim orožjem
19	A tistega dne sem dojela
27	Biti glas svoje domovine
37	Od mame in iz naše zgodovine
43	In vsem naproti
49	Roke, moja krila, kot polomljena
59	Že petsto let
67	V gozd, daleč od njenih ljudi
77	Bila mi je tovarišica
83	Pod vsakim kamnom kdo
93	Nas spremeniti v puščavo
101	In smo odrasli
111	Zvezde in rahel vetr
119	Nositi gorečo srajco
127	Začasno izpuščena
137	V svežem spominu
145	Da je naša vas
155	Je ležal grič
165	Vso to lepoto
171	Moje slovo
179	Na koncu poti
187	Vonj po orehih
193	Ta del naše dežele
201	Tedaj
207	<i>Pripis</i>
211	<i>Priloga</i>
221	<i>Zahvala</i>
225	<i>Literatura</i>

TURQUIE

•Ankara

•Kobani

Mer Méditerranée

CHYPRE

SYRIE

•Damas

LIBAN

ISRAËL

PALESTINE

JORDANIE

RUSSIE

GÉORGIE

ARMÉNIE

AZERBAÏDJAN

Mer
Caspienne

Bakır

KURDISTAN

van

• Sert

• Améd
• Mardin

• Ciziré

Région

Oendil

• Hewlêr

Basra

Région

Bagdad

Teheran

IRAN

IRAK

Posvećeno Oznûr Deger

banalno je

SIMONE DE BEAUVOIR, *Djamila Boupacha*, 1962

KOLONIALNA MISELNOST
S SVOJIM OROŽJEM

1. BOMBE PADAJO na pomlad. Helikopterji tuje izdelave na sever dežele po polnoči odvržejo vojake. V družinah so se ravno pripravljali, da bodo prekinili ramazanski post. Prebivalci množično bežijo, se skrivajo, iščejo zatočišča po okoliških vaseh. Gori stotine sadnih dreves, panji so uničeni, v kožo mladih pastirjev se zažrejo drobcji šrapnelov. Vojska vzpostavlja oporišča v gorah in uporablja kemično orožje; njeni vojaki prodrejo do osemdeset kilometrov čez mejo.
2. Recep Tayyip Erdoğan v posnetku pogovora s poveljstvom sil napove, da namerava »izkoreniniti terorizem« in »morilske tolpe«. Prav tako napove, da si bo prizadeval za »vzpostavitev miru in sožitja v regiji«.

Ob spoštovanju mej, ki jih tepta, se razume.

Predsednik govori sede za leseno mizo. Njegovo kostumirano pojavo okvirjata turški zastavi. Modro kravato ima in sive brčice, kolobarje pod ugaslimi očmi. Predse je razporedil popisane liste papirja, zloženega na kupčke, ki jih niti enkrat ne pogleda. Po nagovoru si položi desnico na srce. Prstan mu ovija prstanec.

Medtem turški minister za obrambo na spletu salutira svojim »herojskim komandosom« in objavi kratek film, ki bo imel visoko število ogledov. Imenujmo ga raje propagandni priročnik: vojaki se prebijajo čez gore, skozi visoke trave in plamene, njihovi prebarvani obrazi izzivalno gledajo v kamero, očitno pazeč na svojo silovitost; plezajo in se plazijo, plavajo, skačejo, praznijo naboje v počasnem posnetku, vozijo tanke in poljubljajo majhne otroke. Opevajo narodno enotnost. Boga. Zastavo. Ponos biti Turek. Nacionalna televizija bo njihovo početje zavzeto podaljševala.

Dvojna vojaška operacija, ki jo začnejo 23. aprila 2021 na kurdskem ozemlju v Iraku, nosi imeni *Peñçe-Şimşek* in *Peñçe-Yıldırım*: »krepelj-blisk« in »krepelj-strela«.

3. »Teroristi« so seveda aktivisti PKK-ja, Kurdske delavske stranke. Socialistična tvorba iz Bakûrja – severnega oziroma »turškega« Kurdistanu – se je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja zatekla na ozemlje Başurja¹ – južnega ali »iraškega« Kurdistanu –, ki je od jeseni 2005 uradno avtonomen. PKK-jev glavni štab je nameščen v gorovju Kandil, vzhodno od bombardiranih območij.

Štiri mesece pred napadom je Erdoğan nedavno imenovanemu iraškemu predsedniku vlade dal vedeti, da se bo PKK-ja lotil sam, če Bagdad tega ni sposoben; zatorej se loti. Star je sedeminšestdeset let in Turčiji vlada že osemnajst let.

4. V invaziji sodeluje stotine islamističnih borcev uporniške sirske vojske. Erdoğanova kaprica. Svoje najete morilce premešča po vsej regiji. Neki star Kurd izjavi: »To je zemlja naših prednikov. Nočemo je zapustiti. Turčija je zmožna tega, česar Sadam ni dokončal.« Turškim četam se bodo kmalu pridružili pešmerge Demokratične stranke Kurdistanu. DSK. Zgodovinski organ Barzanîjevega nacionalističnega kurdskega klana. Večinski glas parlamenta v Başûrju. Zgodovinski nasprotnik PKK-ja ali z drugimi besedami: njegov izdajalski brat.

5. Konec maja 2021 je Turčija poročala o »nevtralizaciji« sto dvanjštiridesetih »teroristov«, okoli petdesetih odkritih jamah in

---

¹ [Pri nas bolj poznan pod imenom Erbil. Op. prev.]

sto zatočiščih, kjer se je naselila revolucionarna organizacija. V svojih vrstah je preštela enaindvajset mrtvih.

6. Sonce oplazi planoto s svojimi rumenimi prsti; v daljavi se vidi veliko mesto; junij je. Čakam na izhodu letališča v Hewlêrju, prestolnici Bašûrja. Bagdad leži pet ur vožnje proti jugu. Na vzhodu je Iran.

KNK – Kurdistanski narodni kongres – je v znak protesta proti turški vojaški invaziji v Bašûrju pozval k oblikovanju internacionalistične solidarnostne delegacije. Pluralistično in nadnacionalno zamišljena platforma je bila na pobudo PKK-ja spomladi leta 1999 ustanovljena v Amsterdamu, zatem pa se je ustalila v Bruslju. V ustanovni listini zagovarja pravico do samoodločbe kurdskega naroda, razpršenega med kar štiri nacionalne države, in demokratizacijo celotnega Bližnjega vzhoda. Pri sebi imam ime kurdskega aktivista in telefonsko številko. Čakajo tudi trije Evropejci, ki jih ne poznam.

Pristopi moški. Aktivist je star manj kot štirideset, v roki ima telefon. Izmenjava nekaj besed, da se preveriva, nato gremo za njim. Pozdravi nas starejši moški. Zamenja prvega, ki izgine, in naroči, naj sedemo v vozilo. Sedem poleg njega.

Po komaj nekaj sto metrih vožnje nam pot zapre poltovornjak. V njem so vojaki, policisti in tipi v civilu. Eden izmed njih odpre prednja leva vrata, vzame ključe iz ključavnice in voznika potisne proti črnemu avtomobilu. Mine nekaj minut, nato vojak zažene vozilo. Sprašujem ga – gremo proti letališču. Posedejo nas v nekakšen prehod, obložen s ploščicami. Prostore varujejo možje v olivno zelenih uniformah – uradniki regionalne kurdistanske vlade. Njegova predsednik in premier, Nêçîrvan in Mesrûr Barzanî, rada vzdržujeta prisrčne odnose

s Turčijo. Na socializem, za katerega se zavzema PKK, se požvižgata: zdi se, da jima zadošča prosta trgovina, teptanje človekovih pravic in sodelovanje z Ankaro.

Zaslišujejo nas drugega za drugim, ne da bi mi lahko vmes med sabo spregovorili.

Soba je majhna. Mislim, da je po tleh tapisom. Sredi zastav se s slike dobrika Mesûd Barzanî, predsednikov stric. Obkrožajo me trije možje v temnih oblekah. Kot bom izvedel, so pripadniki strankine politične policije, sedijo, eden govori. Poskuša biti izmenično vljuden, barantaški in napadalen – pravcati poglavarček. Če povzamem: povezani smo s »teroristi«, in kakor je nekoč Francija kaznovala lastne »izdajalce«, bo avtonomna regionalna vlada poskrbela za svoje. Izgon. Nazaj v Evropo.

Odpeljejo nas v večjo sobo v kleti, ki je deloma že zasedena. Nekaj vzmetnic, neonske luči. Tu bomo preživeli malo več kot štiriindvajset ur. Palestinca, rojenega v Siriji, skrbi, kaj bodo storili z njim: lokalne oblasti vedo, da so njegovi dokumenti ponarejeni. Prosil jih je, naj ne obveščajo režima Bašarja Al Asada, saj je v svoji državi že doživel zapor in mučenje. Jedrnat je. Pripoveduje brez strasti. Imel je trgovino, ki je bila uničena med državljansko vojno – pogledam fotografijo, shranjeno v spominu prenosnega telefona, ki mi jo pomoli: stavba spominja na stokrat videne, že domače podobe, skratka porušena je. Kadar se ne pogovarjam z italijanskim anarhistom s soslednjega ležišča, berem pesniško zbirko Victorja Sergea. Oziroma jo ponovno prebiram: nedavno je izšla v novi izdaji z naslovom Odpor. Prejšnjo, objavljeno konec devetdesetih pod drugim naslovom, sem si priskrbel v knjigarni francoske vasi, katere imena se ne spomnim; prav tako sem pozabil, da je na

dveh, treh straneh, opremljenih z letnico 1935, šlo za Kurdistan. Serge je bil zaradi svojega levičarskega nasprotovanja stalinizmu v tistem času deportiran v Orenburg, na Ural.

Piše: »Kurdinje v rdečih oblekah oslička osedlajo, / se na ulice mejdana podajo.«

Opisuje »staro srce, pomendrano kot preproga iz Kurdistana, / na kateri se je veliko trgovalo, trpelo, plesalo, / teptalo obljuje in nekoga zaklalo«.

7. Vladni mediji, ki jih turški časopisi nemudoma povzamejo, nas obtožujejo, da stremimo k »destabilizaciji regije«. Lahko se le nasmehnemo. Aktivista, zadolžena za sprejem članov internacionalistične delegacije, je regionalna oblast zaprla. Po vrnitvi v Francijo bom izvedel, da sta bila iz Sirije: eden je predstavnik avtonomne uprave severne in vzhodne Sirije – ki jo svet pozna pod imenom Rožava, odkar so revolucionarne, večinsko kurdske sile leta 2015 strle Islamsko državo v Kobaniju –, drugi pa predstavnik PYD-ja, Stranke demokratične zveze, sirske ustreznice PKK-ja in ideološke podlage mlade revolucije. Prvi, tridesetletnik, je zrasel v mestu Raka, glavnem štabu napadalcev 13. novembra v Parizu in do leta 2017 prestolnici Islamske države. Je oče štirih otrok. Drugi, dve desetletji starejši, devetih.

Zemlja, na kateri smo odraščali, je okupirana. Grmenje vojne je spremljalo vsak naš dih. Smrt je bila blizu, kot piš. Kolonialna miselnost s svojim orožjem nas je prišla oropat sanj. V svoji otroškosti smo strmeli v oklepnike in čemerne oborožene može v uniformah, kakor da so padli z nekega drugega sveta. Bili so tujci; povsod so sejali strah. Vsak dan je kdo umrl, in čeprav so nam starejši poboje prikrivali, smo vedeli, da se ne dogaja nič dobrega: vsakič, ko smo se igrali, je bil kakšen prijatelj manj. Na naši zemlji ni bilo lahko biti otrok – otroci so bili tarča tega zla. Jezno smo se spraševali, zakaj nas ta sistem tako sovraži, zakaj nam jemlje prijatelje in bližnje. In se vsak dan močneje objemali. To je bil razlog, da smo peli in sanjali naprej. Na tej zemlji, naši zemlji, kjer so se dan za dnem vrstile smrti in aretacije, smo se spraševali, kaj ta zli duh, ki izžema naša tla, zares hoče. Zakaj se je vojna zgrnila na nas tako okrutno? Zakaj nas je hotela izničiti? Zavetje smo našli le drug v drugem.